

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В УМОВАХ ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Атрошенко Т.Ю.

аспірант,

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Анотація: У статті розглядається поняття «формування соціального досвіду» та особливості позакласної роботи з підлітками. Визначаються принципи формування соціального досвіду учнів підліткового віку в умовах позакласної виховної роботи.

Ключові слова: соціальний досвід, позакласна виховна робота, підлітковий вік.

Keywords: social experience, extracurricular educational work, adolescence.

У сучасних умовах нестабільності та невпевненості особливої уваги заслуговує поліпшення здатності людей до ефективної міжособистісної взаємодії. І чим раніше людина зможе опанувати основні норми та правила поведінки в суспільстві, тим легшим та продуктивнішим буде її становлення гідним представником своєї держави. Наскрізне завдання виховної діяльності школи з учнями підліткового віку полягає у засвоєнні ними зразків поведінки, цінностей та способів мислення, які інтегруються в їх соціальному досвіді.

Мета статті – визначити принципи формування соціального досвіду учнів підліткового віку в умовах позакласної виховної роботи.

Взаємодія дитини з навколишнім світом може бути як стихійною, так і спеціально організованою, бути прямим або побічним продуктом певних

видів діяльності. У нашому дослідженні саме цілеспрямовану взаємодію показано через поняття «формування соціального досвіду». Тобто під формуванням соціального досвіду ми розуміємо спеціально організований процес скерування й упорядкування стихійно здобутого соціального досвіду, створення сприятливих умов для засвоєння й осмислення індивідом знань про соціальні явища, соціальних умінь та навичок, установок, прийнятих у суспільстві, та вираження їх у практиці суспільного життя.

Підліткове спілкування здійснюється в безлічі площин, завдячуючи чому позакласна робота дає змогу збалансувати в них почуттєвий та смисловий початок, оскільки саме цей аспект слабко розвинутий у підлітків. Позакласна робота є формою «рухливою», на відміну від відносно «нерухомої» статичної форми уроків із базовою

вих навчальних предметів, сприяє гармонізації раціональної та емоційної сторін особистості підлітків [2, 185]. Тому можемо сказати, що вона здійснюється на базі таких умов, як поглиблення знань учнів щодо навколишнього світу, суспільно необхідний характер, виховання активності та самостійності, організація вільного часу, позаурочний характер занять тощо.

Проведення спеціально організованої діяльності з формування в учнів підліткового віку соціального досвіду викликає у них бажання й інтерес до набуття знань про взаємовідносини з іншими людьми в суспільстві, використанню їх у соціальній практиці, що, у свою чергу, підвищує ефективність виховного процесу, успішність формування позитивного соціального досвіду [1, 95].

Для ефективного засвоєння підлітками соціального досвіду педагогові необхідно дотримуватися низки принципів. Отже, до принципів формування соціального досвіду учнів підліткового віку в умовах позакласної виховної роботи можемо віднести такі:

1) інтеграція учнів у виховний процес (створення цілісного виховного середовища, вироблення в дитини стійкого інтересу до участі в позакласній роботі);

2) єдність виховання та самовиховання (формування в учня мотивації діяти згідно із загальнолюдськими нормами моралі, усвідомлення та прийняття дитиною вимог до її діяльності, критична оцінка своєї поведінки);

3) аксіологічна обумовленість (орі-

єнтація на цінності, які сприятимуть задоволенню потреб дитини, формуванню її загальних світоглядних орієнтирів, приведення у відповідність особистих запитів і норм дитини з нормами й запитамі суспільства);

4) єдність засвоєння загальнолюдських і національних цінностей (формування загальнолюдських цінностей з урахуванням особливостей української культури та здатністю виділити її з масової культури);

5) демократизація педагогічного процесу (оновлення змісту навчально-виховного процесу зі встановленням суб'єкт-суб'єктної взаємодії між педагогами й учнями, звернення до особистості учня, виключення формалізму з освітнього процесу);

6) варіативність позакласних заходів (проведення різноманітних заходів з метою всебічного охоплення особистості виховним впливом, а також попередження втомлюваності учнів від одноманітності позакласної роботи);

7) добровільність участі (не примусовий характер залучення учнів до позакласної роботи, вільний вибір ними різних видів діяльності);

8) активність особистості (формування в дитини потреби до зміни соціальної дійсності, до саморозвитку, оточення учня такими способами діяльності, що дають змогу активно проявляти свої сили);

9) гармонізація шкільного та родинного виховного впливу (приведення у відповідність вимог школи та сім'ї через педагогізацію батьків, взаємодію в розробці та виконанні рі-

шень, залучення батьків до участі в позакласній роботі);

10) врахування вікових та індивідуальних особливостей учня (вибір форм та методів формування соціального досвіду, зважаючи на специфічні утворення, притаманні підлітковому віку, а також на особливості характеру, інтереси, переживання та наявні соціальні знання й навички конкретної особистості).

Отже, можемо констатувати: школа має достатньо можливостей для здійснення заходів з формування соціального досвіду учнів, проте використання для цього лише навчальної діяльності не дасть позитивних результатів. Тому об'єктивна потреба суспільства в соціалізованих громадянах може бути реалізована за допомогою залучення до цього процесу виховних ресурсів позакласної роботи та дотримання пе-

дагогами під час її здійснення виділених принципів.

Література

1. Атрошенко Т. Формування соціального досвіду учнів основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій / Тетяна Атрошенко : [Електронний ресурс] // Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology. – 2017. – Vol. 5, No. 3. – pp. 92–100. – Режим доступу : <http://ojs.mdpu.org.ua/index.php/itse>
2. Миропольська Н. Є. Факультатив як чинник використання естетико-виховних технологій у позакласній роботі / Н.Є. Миропольська // Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2013 рік / [За ред. О. В. Сухомлинської, І. Д. Бега, Г. П. Пустовіта, О. В. Мельника ; літ. ред. І. П. Білоцерківець]. – Івано-Франківськ : НАІР, 2014. – Вип. 4. – С. 185–188.